HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לגרר עון. להודיע אם נטמאת: ונאכלין לא יכופר. אין לך שום כפרה אלא זו עגלה ערופה על הספק והריגת הכורג על הודאי: על ודאי מלרים. דכתיב אשר פדית ע) והרי כמה יו"ל עברו עליהן הן צריכין לכפרה זו אם נמלא חלב ביניהם: ריש דרפיב קרא. אז הודע גבי יחיד ונשיא ולצבור דלא צריכי כולהו איכא למדרש מחד מהנך אז הודע דלא צריך כל אימת דמתיידע ליה ואפילו לאחר יום"כ: וקא פריך הש"ס הני מלריך צריכי דאי כתיב גבי יחיד הוה אמינא. יחיד בעי ידיעה ולאיתי שכן קל הוא שכל קרבנו נקבה אבל נשיא דמייתי שעיר זכר בשאר עבירות יז) צבור כל קרבנו זכר אימא דאמרינו ונספק נמי לייתי חטאת: מה לנשיא שכן קל שאינו בשמיעה הקול. דמלך לא מעיד ולא מעידין אותו יח): נשיא יש בקרבנו נקבה. בעבודה זרה דכתיב בעבודה זרה יט) ואם נפש אחת תחטא בשגגה יחיד ונשיא ומשיח בשמעו והקריבה עז בת שנתה לחטאת: צבור אין מיירין פר העלם דבר אלא על העלם דבר שהורו להם ב"ד שחלב מותר עם שגגת מעשה שאכלו לצבור חלב על פיהן: לא לכפוב ידיעה ביחיד ומיחי מנשיא ולצבור. הא ליכא למימר דליכא למימר יז) למידין ומחזר הדין בשאר עבירות אינו בשמיעת הקול מה לנשיא שכן אינו בשמיעת הקול ליכא למימר לצבור יוכיחו דהא נשיא ולצבור אינן בשמיעת הקול: לא לכפוב גבי ליצבור וליחי מיחיד ומנשיא. דהכא ולאי נמי יח) אין למידין מלד הסוה דכי אמרינן מה לנשיא שכן יש בקרבנו נקבה ליכא למימר יחיד יוכיח דהא שניהן יש בקרבנן נקבה: הכי גרסינן דמאי פרכא דאי משום דיחיד כל קרבנו נקבה לצבור יוכיח דאין בקרבנן נקבה ואי משום דאינו בשגגת מעשה יחיד יוכיח דאינו נמי בשגגת מעשה: מה להנך שכן אין עשויין להשתנות. ומף על גב דהך פירכא לאו קולא וחומרא היא הא אמרינן בכל הש"ס (חולין קטו:) על מה הלד פרכינן כל דהו:

אושעיא לכל יז) חטאת ולא לכל טומאה ולרבי אלעזר בן הקפר דאמר יח) נזיר חוטא הוא מאי איכא למימר נזיר כי קא מייתי קרבן לאו לכפרה יט) מייתי (כ) (לאשתרויי באכילת קדשים הוא) [אלא למיחל עליו נזירות טהרה הוא] אלא מעתה הפפ סוטה שעבר עליה יוה"כ לא תייתי דהא כפר עלה יוה"כ דחטאת שאינו מכיר בו אלא המקום יט) כ) אמר רבי הושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם (כא) (אמר אביי) בועל מכיר בו רבא אמר סוטה כי מתייא יג) לברר עון קא אתיא אלא מעתה עגלה ערופה שעבר עליה יוה"כ וכו' אמר אביי הורג מכיר רבא אמר אמר קרא 2 ולארץ לא יכופר לדם אשר שפך בה וגו' רב פפא אמר אמר קרא 3 כפר לעמך ישראל וגו' כ) ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים כא) השתא דאמרת חטאת שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר אימא כי מתיידע ליה בתר יוה"כ יז) מייתי חטאת אמר ר' זעירא לא מצית אמרת דכתיב קרא ידיעה גבי עז) חטאת וגבי נשיא וגבי צבור עז) צריכי דאי כתב קרא גבי יחיד הוה אמינא כולהון מיחיד לא אתאן דאיכא למיפרך יז) מה ליחיד 2 שכל קרבנו נקבה נכתוב גבי נשיא ונייתי הנך מנשיא יחיד מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא יח) שכן אין בשמיעת קול תאמר ביחיד שכן ישנו בשמיעת קול וצבור מנשיא לא אתי דאיכא למיפרך מה לנשיא שכן בקרבנו נקבה יט) נכתוב גבי צבור [ונייתי] יחיד ונשיא מינה איכא למיפרך מה לצבור שכן 3 אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה מחדא ידיעה לא אתיא תיתי חדא ידיעה מתרתי לא נכתוב ידיעה גבי יחיד ותיתי מנשיא וצבור איכא למיפרך מה לנשיא וצבור שכן אינן בשמיעת קול תאמר ביחיד שישנו בשמיעת קול לא נכתוב קרא ידיעה גבי צבור ותיתי מידיעה ביחיד ונשיא איכא למיפרך מה ליחיד ונשיא שכן יש כ) בקרבן נקבה תאמר בצבור שאין בקרבן נקבה לא נכתוב גבי נשיא ותיתי מידיעה דיחיד וצבור כא) מאי פרכת אי משום דאינן בשמיעת הקול [ואינן חייבין אלא על העלם דבר כו'] כב) יחיד יוכיח (ג) (דאינו בשמיעת הקול) ואי משום דיש בכל קרבנו נקבה צבור יוכיח דאין בקרבנן נקבה עד דאית להון ידיעה לא מחייב למה לי דכתיב ידיעה גבי נשיא אם אינו ענין לגופיה דהא אתיא מיחיד וצבור תנהו ענין להיכא דמתיידע ליה בתר יום הכפורים דמייתי חטאת אביי אמר אי דלא כתיב ידיעה גבי נשיא מיחיד וצבור לא אתי משום דאיכא למיפרך מה ליחיד וצבור שכן אין עשויין להשתנות תאמר בנשיא

ג) ל"ל ספק יולדת שעבר עליה יוה"כ כגון ספק יולד הפילה וספק רוח הפילה לא תיתי שוב.

מסורת הש"ס

א) שבועות כ: [נעליל יח:], ב) [שבועות ח.], ג) ל"ל כפר, ד) [שבועות ח. ערכין ח. סוטה טו.], ה) [ל"ל יומנן], ו) ע"י כ"ש, ז) תענית יא. [וש"נ], ח) ני' רש"ק, ט) כספר ב"ש מוזכר כאן אלי תירוצא של ר' הושעיא וכל"ל אלא המקום אמר מגיי כו' וע' רש"ק ערוכה לקייס הגיהסא, י) [ל"ל מגיי אמרן], כ) [הוריות ו.], ל) [מדמגיי אשר פדית הש"ס וכו' כן אמת בהוריות ו.], מ) כש"י אינא דידעי, נ) [נדה. רש"ש], ס) [דף ס.], ע) [דברים כא.], פ) [מנחתין יח.], צ) [במדבר טו].

הגהות הב"ח

(א) גמ' מיד כי וכו' נלא לכפרה מייתי אלא לאשתרויי: (ב) שם אמר מגיי. נ"ב ג"ר וכ"ה מתרלי קוטיא מגיי: (ג) שם יחיד יוכיח דישנו בשמיעת הקול ולא משום דאין: (ד) רש"י ד"ה ולא לכפרה וכו' מיכפרה בצער ליה: (ה) ר"ה גנ"ג וכו' שמוסס הס"ד ותמ"ל מ"ש אלא לאשתרויי דמנגעו:

רבינו גרשום

למפשטיה לא מדרב דימי. משום קשיא דאביי דלא מתאביי דשניוי דחיקי הוו אלא מהאי קרא נמי לפני ה' תטהרו חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר ומינה אבל היכא דאיכא דידע ביה לא מכפר: א"א החם חייבי חטאות ואשמות מטנא דהקדש הוא לא מכפר אבל הכא חייבי מלקיות דגופא הוא ולא ממון אימא לא ליחייב אחר יוה"כ קמ"ל דחייב; והאמן תנן. הדדונות והשגגות הדדע ולא הדדע עשה ולא תעשה יוה"כ מכפר ואע"ג דלא תעשה חייב מלקות הוא ויוה"כ מכפר: לא קשיא הא דאתרו ביה הוי בר מלקות ולא מכפר עליה יוה"כ הא דלא אתרו ביה לא הוי בר מלקות ומכפר עליה יוה"כ: אלא מעתה כיון דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר (ו)ספק יולדת הפילה או שעבר עליה יוה"כ שספק או רוח לא תיתי שוב: אמר רבי הושעיא לכל חטאתיכם כתיב (כלומר) ההוא קרבן דבא על ספק חטא מכפר ולא לכל טומאתם בקרבן דספק יולדת דעל ספק טומאה אתי לא מכפר: ולרשב"י דאמר יולדת נמי חוטאת היא. שנשבעת שאינה נוקקת שוב [לבעלה] ואההוא חטא מייתי קרבן מאי איכא למימר ליכפר עלה יוה"כ: לא יולדת כי מייתי קרבן לאישתרויי נפשה באכילת קדשים הוא ולא לכפרה על חטא אלא הנהו ימי טומאה דימי טהרה דמשמרת מכפר על ההוא חטא דרשב"י: חייבת להביא אחר יוה"כ. מפני שקרבנה מכשרתה לאכול בקדשים ולאו על חטא קא מייתי ליה הילכך לא מכפר עליה יוה"כ: אלא מעתה. מצורע ספק כגון מוחלט בספק שכשהחליטו כהן לא ידע אי נגע נמור הוא: והאמר ר' שמואל בר נחמני על ד' דברים של חטא נגעים באין. כלומר דקרבן נמי מייתי על ההוא חטא: לא מצורע כי קא מייתי קרבן לאו לכפרה על חטא מייתי ליה אלא לאישתרויי באכילת קדשים ונגעיה הוא על חטאיה: אלא מעתה ספק נזיר. כגון נזיר שספק אם ניטמא למת: ולר' אלעזר הקפר דאמר נזיר חוטא הוא. שצינר עצמו מן היין כלומר דעל חטא נמי מייתי קרבן מאי איכא למימר: לא נזיר כי קא מייתי קרבן לאו כפרה מייתי דניזול גילוח שערו מכפר על חטאו וקרבן מייתי למשרייה בקדשים: ספק סוטה שאין לה שום עד שנסתרה: אמר אביי.

משום הכי לא מכפר דבועל מכיר שחטא עמה וסוטה מכרת לא קאמר משום דאיהי הוי תחיכה דאיסורא איכא דאמר אידי ואידי מכירין וחדא מנייהו נקט והילכך לא מכפר: רבא אמר משום הכי לא מכפר עלה יוה"כ דסוטה כי מתיא. קרבן לאו לכפרה קא מתיא ליה אלא לברר עליה עון שאם נטמאת שיבדקוה המים: אלא מעתה עגלה ערופה. שהיו צריכין להביא לפני יוה"כ ועבר עליה יוה"כ לא מייתי כלל. אמר אביי להכי לא מכפר דהורג מכיר שהוא יודע שהרג: רבא אמר. משום הכי לא מכפר עליה יוה"כ דעבלה לא מכפרא על הורג דאמר קרא ולארץ לא יכופר כי אם בדם שופכו: רב פפא אמר. מהכא מצית לילף דלא מכפר יוה"כ במקום עגלה דכתיב כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' מאי אשר פדית כלומר הראיה זו כפרה של עגלה שתכפר על יוצאי מצרים על כל ספק שפיכות דמים שנעשו משיצאו ישראל למצרים ומקראמר שמכפר על יוצאי מצרים מכלל דכל יוה"כ שהיו בינתים לא כיפר במקום עגלה: השתא דאמרת כו'. אימא כי מתיידע ליה בתר יוה"כ לא נייתי חטאת דיוה"כ כיפר עליו לגמרי. ההוא לא מצית אמרת מדרבי רחמנא דדיעה גבי יחיד וגבי נשיא וגבי צבור ש"מ להכי כתב אכל חד וחד דלכי מיתיידע ליה בתר יוה"כ מייתי קרבן. מהכא לא מצית יליף דכולהו צריכי דאי כתב קרא ידיעה גבי יחיד בלבד כולהו מיחיד לא מצו ילפי דאיכא למיפרך מה ליחיד אמאי איצטריך ליה ידיעה משום דאית ביה קולא כולי האי שכל קרבנו נקבה מה שאין כן בנשיא ובצבור דמייתי זכר ולא מצי יליף מיחיד ולהכי איצטריך להו ידיעה לכל חד: ואי אמרת לכתוב

למפשטיה לא יז) מדרב דימי ולא מדאביי אלא מהא יח) חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר יט) ומינה חטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא דיוה"כ מכפר אבל דידע בה לא מכפר ואמר רב תחליפא אבוה דרב הונא משמיה דרבא חייבי מלקיות שעבר עליהן יה"כ כ) חייב פשיטא מאי שנא מחייבי חטאות ואשמות ודאין סלקא דעתך אמינא התם ממונא הוא אבל הכא דגופא הוא אימא לא קמ"ל והא אנן תנן כא) הודע ולא הודע עשה ולא תעשה לא קשיא הא דאתרו ביה הא דלא אתרו ביה אלא מעתה (סימן יולד"ת מצור"ע נזי"ר סוט"ה בעגל"ה) ספק יולדת שעבר עליה יוה"כ כב) לא תייתי דהא כפר עליה יוה"כ דחטאת שאין מכיר בו אלא המקום הוא כג) אמר רב הושעיא [1] לכל חטאתם ולא לכל טומאתם ולר' שמעון בן יוחי דאמר יולדת חוטאת היא מאי איכא למימר כד) יולדת כי קא מייתי קרבן לאישתרויי באכילת קדשים הוא ולא לכפרה מתיא אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא האשה שיש עליה חטאת העוף ספק ועבר עליה יוה"כ חייבת להביא לאחר יוה"כ מפני שמכשרתה לאכול בזבחים אלא מעתה ספק מצורע שעבר כה) [עליו] יוה"כ לא מייתי דהא כו) עבר עליה יוה"כ דחטאת שאין מכיר בו אלא המקום הוא אמר ר' אושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם והא כז) אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' כח) יוחנן על ד' דברים נגעים באים (סימן גג"ג ששל"ץ) מצורע כט) כי מייתי לאו לכפרה מייתי ל) אלא לאישתרויי באכילת קדשים הוא אלא מעתה ספק נזיר שעבר עליו יוה"כ לא לא) מייתי קרבן דהא כפר יוה"כ דחטאת שאין מכיר בו אלא המקום הוא אמר ר'

לבנו לא מדרב דימי ולא מדאביי דשניוי דחיקי הוו דאכמי איכא למיפרך כדמעיקרא: אלא. מ) מי ידעי ביה כגון אמש ולאי שפיר נודע לו: ממונא. דמיחייב לגבוה וכיון דאפשר לשלם לא פטר ליה יום הכיפורים דבמשלומי ממון לא שייכא כפרה: אמרו ביה. דאיכא מלקות לא פטר ליה יום הכיפורים: אלא מעתה. כיון דבחטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר: ספק יולדת שעבר עליה יום הכיפורים לא מייתי. מאי קרא נמי אע"ג דאיכא מלקות יוה"כ משום דלאו לכפרה אמי: מעתה עגלה ערופה. שהיו צריכין להביא לפני יוה"כ ועבר עליה יוה"כ לא מייתי כלל. אמר אביי להכי לא מכפר דהורג מכיר שהוא יודע שהרג: רבא אמר. משום הכי לא מכפר עליה יוה"כ דעבלה לא מכפרא על הורג דאמר קרא ולארץ לא יכופר כי אם בדם שופכו: רב פפא אמר. מהכא מצית ילף דלא מכפר יוה"כ במקום עגלה דכתיב כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' מאי אשר פדית כלומר הראיה זו כפרה של עגלה שתכפר על יוצאי מצרים על כל ספק שפיכות דמים שנעשו משיצאו ישראל למצרים ומקראמר שמכפר על יוצאי מצרים מכלל דכל יוה"כ שהיו בינתים לא כיפר במקום עגלה: השתא דאמרת כו'. אימא כי מתיידע ליה בתר יוה"כ לא נייתי חטאת דיוה"כ כיפר עליו לגמרי. ההוא לא מצית אמרת מדרבי רחמנא דדיעה גבי יחיד וגבי נשיא וגבי צבור ש"מ להכי כתב אכל חד וחד דלכי מיתיידע ליה בתר יוה"כ מייתי קרבן. מהכא לא מצית יליף דכולהו צריכי דאי כתב קרא ידיעה גבי יחיד בלבד כולהו מיחיד לא מצו ילפי דאיכא למיפרך מה ליחיד אמאי איצטריך ליה ידיעה משום דאית ביה קולא כולי האי שכל קרבנו נקבה מה שאין כן בנשיא וצבור דמייתי זכר ולא מצי יליף מיחיד ולהכי איצטריך להו ידיעה לכל חד: ואי אמרת לכתוב

עין משפט נר מצוה

א) מיי' פ"ג מהל' שגגות הלכה ט:
ב) מיי' פט"ו מה הלכה ו [וס"ל מהל' מעשה הקרבנות הל' טו:]
ג) מיי' פי"ב מהל' שגגות הלכה ה:

תורה אור השלם

1. וכִּפַּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם: ויקרא טז טז
2. וְלֹא תַחֲנִיפוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת הָאָרֶץ וְלָאָרֶץ לֹא יְכֻפַּר לַדָּם אֲשֶׁר שֻׁפַךְ בָּהּ כִּי אִם בְּדַם שֹׁפְכוֹ: במדבר לה לג
3. כַּפֶּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּדִיתָ יְיָ וְאַל תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכַּפֶּר לָהֶם הַדָּם: דברים כא ח

מוסף רש"י

הודע ולא הודע. כפ"ק דשבועות (יב:) מפרש בגמרא מין שגגה לו ספקו כין שלא נודע לו ספקו קודם יום הכפורים יוה"כ מכפר (לעיל יח:). ולא לכל חטאתם. וקרבן יולדת אינו בא לכפרה אלא לעשרה מטומאתה (אבות פרקיס (שבועות ח:). לאישתרויי באכילת קדשים. שיש טומאה שאינה מכפרת הכתוב כפרה לטהרתן זב חכם יולדת ומצורע ומיר שגגתן (מוסף שו:). על ד' דברים נגעים באים. אלמא על חטאת אמי קרבן דליה (שבועות שם). ספק נזיר כו' לכל חטאת ולא לכל טומאה. וכי מייתי מיר קרבן למיחל עליה מירות טהרה מיימי, דכתיב (במדבר ו) והזיר לה' את ימי נזרו והימים הראשונים יפלו, וגזירת הכתוב הוא אלא מיילא מירות עד דמייתי קרבן (שבועות שם).

שיטה מקובצת

א) לא מרב דימי אית ד' נמחק: ב) ע' בחידושין: ג) יה"כ חייבין פשיטא כו' מחייבי חטאות ואשמות: ד) לא תייתי. תימה דבפ"ק דשבועות (דף מ ע"א) גבי מצורע המנוגע מתרץ בע"א בשלמא הכא לא מצי לשנויי כדהתם אבל התם למה אינו משני בהכא: ה) יולדת. ס"א מצערה מכפר לה כו': ו) שעבר עליו יום הכפורים לא לייתי דהא עבר עליו יום הכפורים: ז) ר' יוחנן על. תיבת יוחנן נמחק ול"ש: ח) מצורע מנוגעיה איכפר ליה וכו': ט) לא לייתי קרבן אות מ' נמחק: י) חטאתם ולא לכל טומאתם: יא) מייתי. ס"א אלא למיחל עליה נזירות דטהרה הוא מייתי בתוס' סוטה (לה: טו) גירסא [כמו] (אחרת) [ס"א]: יב) המקום הוא מתיבת אמר עד תיבת אמר אביי נמחק: יג) מתייא קרבן לברר: יד) לא לייתי חטאת אות מ' נמחק: טו) יחיד וגבי תיבת חטאת נמחק: טז) צבור הני מצרך צריכי: יז) מה ליחיד שכן כל קרבנו נקבה. גליון פ"ה משום דקל הוא בני ידיעה וראית אבל נשיא וצבור דחמירי דמייתי זכר אימא אספק נמי לייתי חטאת וקשה דאי בספק מייתי חטאת אשם תלוי היכא משכחת לה. ס"א וי"ל דהו"א היכא דאכל ספק חלב וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו על אחת מהן ומייתי חטאת דנתכפר על שניהם וכי הדר נודע לו על השניה לא מייתי חטאת דכבר נתכפר בראשונה להכי אתי אי הודע אליו דלא. ונראה דודאי על הספק לא מייתי חטאת אלא אשם תלוי אף כי לא כתיב אז הודע ומיהו ס"ד דמכפר בלא ידיעה כגון אכל שני דיתי חלב בהעלם אחד והודע לאחד הו"א דשניהם נתכפרו כאילו ידע שניהם לפי דכיון דכפרתו חמורה שאינו נקבה מכפרת יותר מכפרת דיחיד או איצטריך לענין הא דאמר לעיל אמרו לו אכלת חלב או הודע ולא שיודיעוהו אחרים דפטור כי מכתישן והוי אמינא בהא כיון דלא כתיב או הודע דחייב. הר"י ז"ל גליון: יח) שכן אין בשמיעת קול. גליון הילכך לא מייתי חטאת אלא בידיעה ודאי אבל יחיד מייתי אפילו בידיעה ספק וקשה א"כ אשם תלוי היכא משכחת וצריך לומר דהך סגיא סברי יש בם למקרא וחטאת מייתי בספק ידיעה חתיכה אחת. הרא"ש ז"ל: יט) נקבה תאמר בצבור שאין בקרבנו נקבה נכתוב גבי צבור דאיתי: כ) יש בקרבנן נקבה כו' שאין בקרבנן נקבה: כא) וצבור דמאי פרכת. כב) צבור יוכיח דאינו כו' דיש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דכל קרבנו נקבה ועד. ס"א צבור יוכיח דאינו בשמיעת הקול ואי משום דיש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דיש בקרבנו נקבה למה לו דכתיב כו': כג) ספק קדם בהרת לשיער לבן וטמא אות ל' נמחק: כד) אומר יאמר אם: כה) דכתיב אות כ' נמחק: כו) עבירות וצבור כז) על תיבת למדיין נרשם קו למעלה להורות כו' ראוי למחקו: כח) נמי ליכא למידין תיבת דאין ל"ש: